

Odišiel Ornitológ Pavel Žďárek...

Ornithologist Pavel Žďárek passed away...

Obr. 1. Z ornitologického tábora „Erolia“, Senné, august 1989 (zľava vpredu Pavel Žďárek, Bohuslav Beneš, Tomáš Diviš, Michal Danko, Štefan Danko, Petr Jech, Karel Dohnal; foto: M. Riník).

Fig. 1. From ornithologists camp „Erolia“, Senné, August 1989 (from the left in front Pavel Žďárek, Bohuslav Beneš, Tomáš Diviš, Michal Danko, Štefan Danko, Petr Jech, Karel Dohnal; photo by M. Riník).

Je to už päťdesiat rokov, keď ma poslucháč Vysokej školy dopravnej v Žiline – ornitológ Pavel Žďárek vyhl'adal v Považskom múzeu, kde som vtedy pracoval. Odvtedy trvalo naše priateľstvo ako aj jeho úprimný vzťah k prírode Slovenska.

Rodák z Hronova (15. 2. 1942), absolvent VŠD (1964) pracoval ako železničiar v rôznych funkciách, naposledy na Provoznom ředitelství ČD v Pardubicích. Náš priateľ bol výraznou postavou súčasnej českej ornitológie. Úctu si vydobyl nielen svojim šarmom a vystupovaním, ale najmä znalosťami. Pavla charakterizovala totiž bystrá pozorovateľská schopnosť v teré-

ne, perfektné ornitologické vedomosti, presný odborný štýl a schopnosť vnímať prírodu aj v širších súvislostiach. Osobná noblesa, jemnosť v správaní, slušný a ušľachtilý prístup a poriadok – to boli atribúty jeho charakterových vlastností, ktoré sa odzrkadľujú aj v jeho odborných príspevkoch. Významný je aj Pavlov podiel v druhom prepracovanom vydaní Fauny ČR – Ptáci II/1, 2 z roku 2005, kde autorsky prispel do rozsiahlej kapitoly o bahniakoch (Charadriiformes). Cenný je aj Žďárkov preklad určovacieho kľúča veku a pohlavia spevavcov z nemčiny (Winkler R. & Jenni L. 2009: Určování stáří a pohlaví evropských pěvců.

Spoločnosť spolupracovníkov Kroužkovací stanice Národního muzea, Praha). Ako člen České společnosti ornitologické dlhé roky veľmi púta-vo robil zápisy z jej členských schôdzí.

Ako pravidelný účastník táborov ochrancov prírody (TOP-ov) od r. 1966 obohatoval pracovné výsledky zoologickej sekcie. Pre štátnu ochranu prírody robil sedem rokov (1982 – 1988) trvajúci ukázkový ornitologický výskum v NPR Kláštorské lúky. Hromadným odchytom 5 200 operencov a ich krúžkovaním dosiahol prekvapivé výsledky. Skráteneý výskum zopakoval v júli 1995, aby poodhalil zmeny v štruktúre avifauny tejto pozvoľna sukcedujúcej lokality (viď Zborník Turiec 1994 a 1997). Pavel Žďárek popri výskume na Kláštorských lúkach stačil upriamiť pozornosť aj na východ Slovenska. S kolegami z Východočeskej pobočky ČSO v rokoch 1973-1983 a 1988-1997 sledoval migráciu bahniakov a ďalších druhov vtákov v oblasti NPR Senné-rybníky, pričom odchytily a okružkovali 6 983 jedincov 125 druhov vtákov (Panurus 14: 27–46, 2004). Na týchto akciách sa Pavlovi podaril husársky kúsok: zdokladoval pre faunu Slovenska nový druh bahniaka – pobrežníka škvrnitého (*Calidris melanotos*) a nový druh netopiera raniaka veľkého (*Nyctalus lasiopterus*). Keďže sa venoval hlavne bahniakom, jeho obľúbeným druhom bol „ochropáč“ – kalužiak perlavý, u ktorého sa pokúšal najmä v Čechách, ale aj v zahraničí (Ukrajina) nájsť hniezda a naučiť sa niečo z jeho hniezdnej biológie, získané poznatky aj publikoval (Zprávy MOS 45, 1987; Sylvia 30, 1994).

Pavel sa pri príležitosti svojich sedemdesiatín opäť rád vracal do študentských čias strávených v Žiline (v r. 1960 – 1964) výberom zo svojich raných ornitologických zápisov z okolia Žiliny (Vlastivedný zborník Považia, 2011). Mal ešte veľa plánov do budúcnosti, ale stále sa zhoršujúci zdravotný stav mu nedovoľoval konať to, čo by bol rád ešte urobil. Svojej nemoci podľahol 30. 11. 2012.

Česť Tvojej pamiatke!
Andrej Štollmann

Pavel svoj ťažký boj so zákernou chorobou prehral...

Dozvedel som sa to od Tomáša Bělku pred stretnutím dravčiarov neďaleko Martina. Boli to jeho prvé slová po našom zvítaní a hneď bol ten večer oveľa tmavší ako inokedy...

Posledné dni som sa často v spomienkach vracal k Pavlovi. Myslím, že po prvýkrát sme sa stretli 6. 9. 1973 v seniorskej rezervácii, kde prišiel aj s Tomom Divišom na odchyt bahniakov. Ja som v tom roku nastúpil na miesto zoológa v Zemplínskom múzeu v Michalovciach a odvtedy sme sa takmer 30 rokov každoročne pravidelne stretávali počas odchytov vtákov (tieto akcie nazval Pavel „Erolia“, obr. 1), ale aj na táboroch ochrancov prírody v rôznych kútoch Slovenska. Boli sme spolu na bahniakárskej konferencii v Nemecku, za jeho obľúbenými „ochropusmi“ na Ukrajine, atď. K svojim 60-tým narodeninám ho jeho nerozlučný priateľ Tomáš Diviš priviezol na východné Slovensko, kde sme si spolu zaspomínali na krásne chvíle našich ornitologických expedícií. Veľmi som sa potešil, keď ma navštívil so svojou priateľkou Evou v roku 2007 na našej chalupe v Priekope, kde sme strávili spolu niekoľko pekných dní s vychádzkami do okolitých Vihorlatských vrchov. Naposledy sme sa osobne stretli asi pred rokom na krúžkovateľskej akcii v Prešove, kde nám predstavil svoj preklad knihy o určovaní veku a pohlavia spevavcov. V lete tohto roku som mu poslal e-mail s jednou otázkou okolo určovania veku „*Serinusov*“ a chcel som ho potešiť fotkou kulíkov vrchovských, ktorých pristihol na poliach východného Slovenska môj priateľ Peter Chrašč. Ako bahniakári sme celé roky túžili po tom, aby sme tento druh pozorovali u nás na východe Slovenska, ale nepodarilo sa. Keď som na tento e-mail už nedostal od Pavla odpoveď, tušil som že je zle. O jeho zdravotnom stave ma upovedomil Tomáš Diviš... To, aký výnimočný človek bol Pavel, nemusím písať..., každý kto ho poznal osobne, tak to veľmi dobre vie. Odchodom jeho osobnosti strácame výborného človeka, priateľa, ornitológa a milovníka prírody.

Česť Tvojej pamiatke Pavel!
Štefan Danko

Pri spomienke na Pavla sa mi objavia rôzne útržky z našej komunikácie. Keďže mám veľmi rada zvieratá a mám rada šetrné zaobchádzanie s nimi, spomínam si na to, ako mi Pavel rozprával, že mal v kúpeľni samicu pavúka, ktorá nakládla vajíčka a po čase sa z nich vyliahli malé pavúčky. Pavel dbal na to, aby pavučina zostala nepoškodená, malé pavúčky prežili a ešte ich aj prikrmoval. Fascinovalo ma to, lebo ja som robila pár rokov predtým, ako mi to rozprával, to isté. Ešte sme sa spolu smiali, že po čase zostala pavučina špinavá, zaprášená a tmavá a špatila kút, ale pre blaho pavúčikov tam zostala, kým na nej malé pavúčky boli. To je malá ukážka jeho citlivého prístupu k zvieratám, ktorý si veľmi vážim podobne ako snáď aj iní ľudia s láskou k prírode. Nech nám ostane v pamäti to pozitívne, čo nám Pavel priniesol.

*Česť jeho pamiatke!
Eliška Darolová*

Pavel, jeho kamarátsky prístup a príznačný humor, kvalitné ornitologické príspevky a diskusie budú chýbať mnohým ľuďom, iste nielen v bývalom Československu. Lásku k prírode prejavoval už v detstve v rodine, napr. jeho starší brat Honza sa stal známym entomológom, Pavel zakotvil pri ornitológii.

Stretli sme sa po prvýkrát na ornitologických táboroch na Poľane v r. 1988 a 1989, kde aj s Tomášom Divišom zaznamenali hniezdny výskyt *Strix uralensis* na Vrchdetve, *Lanius minor* v Podpoľaní a značnou mierou prispeli k poznaniu vtedy tam málo známej avifauny. Svojím precíznym prístupom pri identifikácii veku a pŕchnutia vtákov pri odchytoch a krúžkovaní vtákov mi bol vždy vzorom. Nedá sa zabudnúť na večery spojené s odchytom kuvičkov na Poľane na jeseň roku 1989, vtedy aj s Frantom Balátom, keď sme na lokalite Výbohové neboli vždy úspešní. Pavel nám nestihol na Slovensku nájsť hniezdenie „*ochropusa*“ a tu sa zatiaľ taký Žďárek, žiaľ, nenarodil...

Verím, že v jeho stopách pôjde veľa ornitológov, a to nielen v našich regiónoch...

K smútočnému pozdravu sa pripája celý rad slovenských kamarátov.

*Dovidenia vo večnosti Pavle...
Tono Krištín*

Čo môže byť lepšie pre mladého zoológa (i neornitológa) v ochrane prírody, ktorému však ochrana a výskum vtákov vyplýva nielen z formálnej pracovnej náplne, ale ženie ho k tomu aj povaha a zvedavosť, ako prítomnosť výborných ornitológov v jeho okolí, pôsobiacich navyše v poľansko-podpoľianskom ornitologickom raji, a stretnutia s odborníkmi priamo v teréne. Zásluhou ornitologických táborov na Poľane som mal to šťastie, že som sa tam stretol a spoznal aj s Pavlom Žďárkom. Už tam, vo vrcholovej smrečine Prednej i Zadnej Poľany, či Drábovky, na „poľane“ Výbohového i na podpoľianskych lazoch, ma koncom osemdesiatych rokov zaujal svojou skromnosťou, precíznosťou, trpezlivosťou i typickým humorom a kamarátskym prístupom. Čo som si na ňom mimoriadne cenil (ako ťažko sa to píše v minulom čase), bola skutočnosť, že ma od začiatku bral ako seberovného. Obdivoval som Pavlove vedomosti, ktorými ma mohol on, „eisenbónák“, spokojne zahanbiť, pretože mnoho vecí som nevedel. A Pavel mi ich trpezlivo vysvetľoval a učil ma.

No raz ma predsa len zahanbil. Stretli sme sa na Kláštorských lúkach, na ktorých roky vykonával kvalitný ornitologický výskum. Spomínal som mu aj môj možný výskum vydry v tomto území a jeho širšom okolí (pretože mal kolegu, ktorý sa zaoberal touto šelmou a tak sme sa pravidelne bavili aj o nej) a on mi hneď vysúkal viacero lokalít, ktoré by boli pre vydru a jej výskum vhodné. Nuž a ja (teraz sa už k tomu hádam môžem priznať) som nielenže nevedel, kde sa polovička z nich nachádza, ale dokonca som o nich ešte ani nepočul. Pavlovi som sa s tým vtedy nepriznal (veď sa zvyknem chváliť, že časť koreňov mám v Turci, no a napokon ma človek z Pardubic zahanbí v poznaní tejto časti Slovenska) a doma som si dané lokality

našiel na mape a pri najbližšej ceste do terénu overil. A keď sme na nich po rokoch uskutočňovali výskum vydry, Pavlove tipy sa ukázali ako veľmi dobré a potvrdili jeho vynikajúcu pozorovaciu schopnosť i racionálny úsudok.

Milý Pavel, keď nás už, predsa len príliš skoro pozoruješ z toho ornitologického neba, ktoré je možno práve kdesi vysoko nad turčianskou záhradkou a Kláštorskými lúkami, ďakujem Ti nielen za tieto vynikajúce tipy, ale najmä za to, že si bol. A že si bol taký aký si bol. A mrzí ma, že som Ti to nestihol povedať, kým si bol.

Peter Urban